

СЕКЦІЯ 3 ВИКОРИСТАННЯ ПУБЛІЧНОЇ ДИПЛОМАТІЇ ТА «М'ЯКОЇ СИЛИ» ЗА ВІЙН І МИРУ

Северенчук Анна, Яблонська Надія

Державний університет «Житомирська політехніка»

РОЛЬ ОСОБИСТОСТІ У РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН: СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ АСПЕКТ

Ключові слова: особистість, міжнародні відносини, політичне лідерство, геополітика, дипломатія.

Keywords: personality, international relations, political leadership, geopolitics, diplomacy.

Роль особистості в історичних подіях та міжнародних відносинах є важливим соціокультурним феноменом. Однак деякі теорії стверджують, що історія визначається глобальними соціальними, економічними та культурними процесами, і вплив окремих політичних діячів на формування міжнародних відносин є незаперечним. У різні історичні епохи правителі, реформатори, військові лідери та дипломати відігравали ключову роль у зміні політичної карти світу, розв'язанні або запобіганні конфліктам, визначенні векторів міжнародного розвитку. Роль особистості у формуванні історичних процесів завжди була предметом дискусій серед науковців [3].

Видатні політичні лідери, дипломати та реформатори змінювали перебіг історії завдяки своїм рішенням і політичним ініціативам. В античні часи видатні особистості, як-от Олександр Македонський, визначали долю цілих цивілізацій, поширюючи культуру, ідеї та політичні системи на завойовані території. Походи Македонського не лише створили найбільшу імперію свого часу, але й започаткували процес еллінізації, який вплинув на розвиток світової культури. У добу середньовіччя правителі, як-от Карл Великий у Західній Європі чи Салах ад-Дін на Близькому Сході, формували міжнародні відносини через дипломатію, союзи та воєнні кампанії.

Новий час відзначився появою нових лідерів, які здійснили ключові перетворення у своїх країнах і на міжнародній арені. Наполеон Бонапарт реформував Францію та розширив її вплив далеко за межі Європи, започаткувавши низку змін у державному управлінні, які залишаються актуальними й досі [4]. Отто фон Бісмарк об'єднав Німеччину, заклавши основи сучасної європейської дипломатії, а Вудро Вільсон визначив політику повоєнного врегулювання після Першої світової війни, зокрема ініціювавши створення Ліги Націй як першої спроби організувати систему колективної безпеки у світі.

У ХХ столітті роль політичних лідерів у міжнародних процесах лише зростала. Період двох світових воєн, холодної війни та глобалізації продемонстрував, як окремі особистості визначали долю цілих народів. Франклін Рузвельт, Вінстон Черчилль були ключовими фігурами під час Другої світової війни та створення нової світової системи безпеки [5]. Рузвельт сприяв формуванню ООН як

основного механізму міжнародного миру, Черчилль визначив стратегічний курс Великої Британії під час війни і в післявоєнний період. У другій половині ХХ століття особливої ваги набула роль політичних таких фігур: Шарль де Голль, який відновив авторитет Франції на міжнародній арені та заклав основи сучасної французької зовнішньої політики; Рональд Рейган, який відіграв визначальну роль у завершенні холодної війни; Ден Сяопін, який змінив курс Китаю, спрямовуючи його на шлях економічного розвитку і модернізації.

Сучасні міжнародні відносини продовжують демонструвати ключову роль лідерів у глобальній політиці [7]. Наприклад, Ангела Меркель протягом багатьох років формувала політику Європейського Союзу, визначаючи курс економічного розвитку та врегулювання криз. Джо Байден і його адміністрація здійснювали вплив на міжнародні безпекові питання, зокрема щодо Китаю та Близького Сходу. Сі Цзінпін реалізує глобальні стратегії Китаю, зміцнюючи економічний вплив країни через ініціативу «Один пояс – один шлях». Еммануель Макрон визначає європейську політику в умовах зміненої безпекової ситуації, а Нарендра Моді активно розвиває міжнародне співробітництво Індії.

Зауважимо, що повномасштабна російсько-українська війна 2022 року започаткувала зміни у формуванні президентського дискурсу в міжнародних відносинах. Наприклад, виваженість Володимира Зеленського, його глобальне прагнення зробити все задля перемоги України були оцінені іноземними політичними представниками. Про нього писали у журналах, говорили в теленовинах, світові видання оголошували його «людиною року» (за результатами опитування читачів американського журналу «Time»), іноземні лідери та послы нагороджували найвищими орденами своїх країн. Володимир Зеленський став найвпливовішою людиною Європи. Його роль було високо оцінено за рішучість в опорі російській агресії та активну підтримку демократичних цінностей українського народу. Неможливо упустити фактор успішного президентського дискурсу Володимира Зеленського, що став запорукою ефективності його зовнішньої політики та інтересу міжнародних партнерів для України [2].

Зазначимо, що у науковій літературі існує кілька основних підходів до розгляду ролі особистості в міжнародних процесах [7]. Теорія «великих людей» (Томас Карлайл) наголошує, що історію творять видатні особистості, чії рішення та дії є визначальними. Марксистський підхід підкреслює роль суспільно-економічних чинників, а не окремих лідерів. Політико-психологічний підхід досліджує особисті риси лідерів, їхню харизму, стиль управління та прийняття рішень [1]. Системна теорія міжнародних відносин вважає, що лідери діють у межах глобальних структур, де їхній вплив обмежений системними факторами.

Резюмуємо, що особистості у міжнародних відносинах відіграють вагомую роль у формуванні політичних, культурно-мистецьких та економічно-суспільних процесів. Від античних правителів до сучасних лідерів рішення окремих діячів впливають на долі народів та змінюють перебіг історії. Попри структурні фактори, роль особистості, харизми та стратегічного мислення залишається ключовою в розвитку міжнародних відносин.

Джерела та література

1. Величко К. Економічне лідерство США в системі сучасних міжнародних економічних відносин. *Економіка та суспільство*. 2023. № 56. С. 41. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2991>
2. Джуман О. Президентський дискурс Володимира Зеленського у міжкультурному діалозі: кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису. Запоріжжя: Запорізький національний університет, 2024. 67 с. URL: https://dspace.znu.edu.ua/jspui/bitstream/12345/19086/1/MR_Djuman%20Oleg.pdf
3. Дзірба О. М. Тенденції формування політичного лідерства в Україні в 2004–2023 рр.: кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису. Луцьк: Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2024. 63 с. URL: https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/24256/1/Dzirba_2024.pdf
4. Завербний А. Лідерство та комунікації в організації: навчальний посібник / упоряд.: Н. Я. Михаліцька, М. Р. Яцик. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2024. 512 с. URL: https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/8174/1/Лідерство%20та%20комунікації_print.pdf
5. Іоффе М. І. Лідерство у міжнародних відносинах: теоретико-концептуальний аналіз. *Політикус*. 2021. № 6. С. 101–105. URL: <https://jvestnik-politology.donnu.edu.ua/article/view/16361/16253>
6. Іоффе М. І. Особливості впливу різних стилів лідерства на ефективність управління підприємством. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Економіка і управління*. 2024. Т. 35(74), № 2. С. 6–10. URL: https://econ.vernadskyjournals.in.ua/journals/2024/35_74_2/9.pdf
7. Іоффе М. І. Сучасні виклики лідерства в державному управлінні. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Публічне управління та адміністрування*. 2024. Т. 35(74), № 1. С. 6–10. URL: https://www.pubadm.vernadskyjournals.in.ua/journals/2024/1_2024/4.pdf

Фролова Вікторія

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

УКРАЇНСЬКІ РЕГІОНИ ЯК ПОЛЕ ПУБЛІЧНОЇ ДИПЛОМАТІЇ В УКРАЇНСЬКО/РАДЯНСЬКО-ЧЕХОСЛОВАЦЬКИХ ВІДНОСИНАХ 1945–1953 РР.

Ключові слова: публічна дипломатія, Україна, Чехословаччина, регіони.

Keywords: public diplomacy, Ukraine, Czechoslovakia, regions.

З методологічного погляду, вдалим застосуванням концептів публічної, культурної дипломатії, «м'якої сили» в історичному дослідженні є розвідки А. Тертичної, І. Матяш, Т. Орлової та ін. Обмежене використання концепту публічної дипломатії та пов'язаних із нею понять в історичних дослідженнях часто супроводжується прагненням «не перетнути межу» у дотриманні напряму чи спеціалізації, що є актуальним для подолання кваліфікаційних етапів (підготовка, наприклад, дисертацій), відповідності профілів наукових напрямів та певних інших відповідностей. Водночас збагачення, оновлення методологічного інструментарію істориків здатне збагатити уявлення про феномен радянського у царині історії зарубіжних відносин України.

Нова система міжнародних відносин після Другої світової війни обумовила активну інтеграцію в зарубіжні зв'язки окремих регіонів, що напряму стосуєть-